

Biologisk mangfold
Mehamn lufthavn
Gamvik kommune, Finnmark

BM-rapport nr 5-2011

Dato: 01.06.2012

<p>Tittel: BM-rapport nr. 5 (2011). Biologisk mangfold på Meham lufthavn, Gamvik kommune, Finnmark.</p>	<p>Emneord: Biologisk mangfold Naturtyper, vilt, rødlistearter Forvaltning Mehamn lufthavn, Flesland</p>
<p>Prosjektansvarlig: Rune Solvang (Asplan Viak) Prosjektmedarbeider: Oddmund Wold</p>	<p>Dato: 1.juni.2012</p>
<p>Oppdragsgiver: AVINOR</p>	<p>Oppdragsreferanse AVINOR: Ingunn Saloranta (prosjektleder)</p>
<p>Referanse: Wold, O. & Solvang, R. 2012. Biologisk mangfold på Mehamn lufthavn, Gamvik kommune, Finnmark. Avinor BM-rapport nr. 5 – 2011. 28s.</p>	
<p>Sammendrag: Det er gjennomført kartlegging av biologisk mangfold på Mehamn lufthavn, Gamvik kommune i 2011. Kartleggingen er en del av Avinors kartlegging av biologisk mangfold på alle større sivile lufthavner i Norge. Arbeidet ble startet opp i 2008. Kartleggingen bygger på metodikk i håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning og kravspesifikasjon på kartlegging av biologisk mangfold på Forsvarets eiendommer. Rapporten gir en beskrivelse av flora, vegetasjonsbildet og fuglelivet innenfor lufthavnområdet.</p> <p>Ved Mehamn lufthavn er det kartlagt en naturtypelokalitet og ett viltområde, dvs. spesielt viktige områder for biologisk mangfold. Naturtypelokaliteten er ny. Viltområdet er en oppdatering av et tidligere kartlagt område. Begge disse lokalitetene er verdisatt som viktige, B-lokaliteter.</p> <p>Naturtypelokaliteten er et område med strandeng og strandsump samt noen mindre dammer med noe vannvegetasjon. Det er ikke registrert rødlistede plantearter her, men flere utforminger av vegetasjonstypene blir vurdert som sårbare (VU).</p> <p>Viltområdet består av elveoset av Mehamn-elva som et viktig raste – og næringsområde for våtmarksfugl.</p> <p>Arealene ved terminalbygg og sidearealene ved rullebanene er for en stor del påvirket av planering og utfylling, og innehar hovedsakelig triviell engvegetasjon som blir slått regelmessig.</p>	

Forsidebilde: Det viktige viltområdet ved Mehamn elveos.

INNHOOLD

1	INNLEDNING	3
1.1	BEVARING AV BIOLOGISK MANGFOLD OG TRUSLER	3
1.2	REGJERINGENS POLITIKK FOR BIOLOGISK MANGFOLD	4
1.3	OM AVINOR	4
1.4	AVINORS ARBEID MED BEVARING AV BIOLOGISK MANGFOLD	4
2	METODE	6
2.1	DATAINNSAMLING	6
2.2	DOKUMENTASJON	6
2.3	NATURTYPELOKALITETER.....	7
2.4	VILTOMRÅDER	7
2.5	RØDLISTEARTER	7
2.6	FREMMEDE ARTER	8
2.7	AKTIVITETER SOM PÅVIRKER DET BIOLOGISKE MANGFOLDET	9
2.8	FØRVALTNINGSRÅD	9
2.9	KART OG DATABASE	9
3	NATURFORHOLD.....	10
3.1	MEHAMN LUFTHAVN, GAMVIK	10
3.2	EKSISTERENDE DOKUMENTASJON OM BIOLOGISK MANGFOLD	12
3.3	BERGGRUNN OG LØSMASSER	13
3.4	GENERELLE NATURFORHOLD	13
3.5	SKJØTSEL	14
3.6	VEGETASJON OG FLORA	14
3.7	FUGL OG PATTEDYR	17
3.8	NATURTYPELOKALITETER.....	17
3.8.1	<i>Mehamn lufthavn</i>	18
3.9	VILTOMRÅDER	21
3.9.1	<i>Mehamnelvas elveos</i>	21
3.10	RØDLISTEARTER	22
3.11	FREMMEDE ARTER	23
3.12	FØRVALTNING.....	23
4	KILDER	23

1 INNLEDNING

Avinor har fra 2008 igangsatt kartlegging av biologisk mangfold på sivile lufthavner i Norge etter at Forsvarsbygg har kartlagt biologisk mangfold på militære lufthavner. Forsvarsbygg sine kartlegginger viste at mange lufthavner har store naturverdier. I alt 46 sivile lufthavner skal etter planen kartlegges i perioden 2009-2014, hvorav Bergen lufthavn er en av dem. Kartleggingen gjennomføres etter standard nasjonale metodikk for kartlegging av biologisk mangfold fra Direktoratet for naturforvaltning, se metodekapittel i vedlegg.

Flere av lufthavnene har tidligere fått dokumentert store naturverdier innenfor lufthavnen eller i nærområdet. Andre igjen har potensial for interessante naturverdier som hittil er ukjente, men det er også flere lufthavner som trolig har liten naturverdi. Mange lufthavner ligger ved elvedeltaer, elvekanter, strandflater eller lignende flate områder som fra naturens side i mange tilfeller er biologisk rike områder, men som også er lette å bygge ut. Mange lufthavner deler allerede grenser med naturvernområder, spesielt vernende våtmarker. En rekke truede arter er samtidig registrert. Generelt har mange lufthavner viktige "åpenmarkshabitater" som er leveområder for mange arter, inklusive truede arter. Ugjødslende/lite gjødslende enger (slåttemarker, folkelig omtalt som blomsterenger) finnes ved flere rullebaner og er betinget av den skjøtsel som har vært drevet på lufthavnene. Spesielt de eldre lufthavnene har viktige naturverdier knyttet til ugjødslende/lite gjødslende sidearealer. Her har stedegne masser med frøbanker i jorda lagt forholdene til rette for artsrike blomsterenger som vedlikeholdes ved den skjøtsel som gjennomføres i dag. Slike ugjødslende slåttemarker/beitemarker var tidligere vanlig i jordbrukslandskapet men gjengroing på den ene siden og gjødsling på den andre siden har redusert arealer og naturverdier knyttet til disse naturtypene i stort omfang de siste tiårene. Lufthavnene utgjør dermed viktige erstatningsbiotoper for slike naturtyper. Både truede og sjeldne karplanter, markboende sopper og ulike insektgrupper som sommerfugler, biller og veps samt fuglearter er knyttet til slike ugjødslende åpenmarksarealer.

1.1 Bevaring av biologisk mangfold og trusler

Bevaring av naturmiljø, spesielt i forhold til truede naturtyper og truede arter er en stor utfordring. Den viktigste årsaken til tap av biologisk mangfold i Norge er at artenes leveområder nedbygges eller forandres sterkt ved endret arealbruk. De viktigste negative påvirkningsfaktorene er direkte nedbygging, intensiv skogsdrift, drenering, grøfting og gjenfylling av våtmark, myr og andre fuktige områder og intensiv landbruksdrift ved gjødsling på den ene siden og gjengroing av viktige kulturmarkstyper på den andre siden. Spredning av fremmede arter og klimaendringer er andre alvorlige påvirkningsfaktorer som i økende grad påvirker det biologiske mangfoldet negativt i tillegg til de nevnte negative påvirkningsfaktorer. Mange av disse påvirkningsfaktorene gjør seg gjeldende ved utbygging, drift og vedlikehold av lufthavner. Det er derfor viktig at lufthavnene kjenner til naturverdier på sine eiendommer slik at man på best mulig måte kan ivareta naturverdiene.

1.2 Regjeringens politikk for biologisk mangfold

Regjeringen har en målsetning om at Norge og sektormyndighetene skal forvalte naturen slik at arter som finnes naturlig skal sikres i levedyktige bestander og at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes. Norge har som mål at tapet av biologisk mangfold skal stanses innen 2010. Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) ”Biologisk mangfold - Sektoransvar og samordning” gir retningslinjer for hvordan sektorene, inklusive Avinor, skal ivareta hensynet til biologisk mangfold på de eiendommene Avinor forvalter. Regjeringen har underskrevet en rekke internasjonale avtaler som forplikter Norge til å ivareta biologisk mangfold; hvor (1) Riokonvensjonen av 1992 – konvensjonen om biologisk mangfold; (2) Bonnkonvensjonen av 1983 for beskyttelse av trekkende arter og (3) Bernkonvensjonen av 1979 for beskyttelse av truede arter er de viktigste. Naturmangfoldloven ble vedtatt 1.7.2009 og denne loven vil i større grad gi et juridisk vern til truede arter og naturtyper. Blant annet inneholder loven et generelt krav om aktsomhet for å unngå skade på naturmangfoldet (§ 6) og krav om at beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på et godt kunnskapsgrunnlag (§ 8).

1.3 Om Avinor

Avinor ble opprettet som aksjeselskap, heleid av staten, 1. januar 2003. Eierskapet forvaltes av Samferdselsdepartementet. Avinor har ansvaret for å planlegge, videreutvikle og drive et samlet lufthavnsnett i Norge. Avinor driver 46 lufthavner i Norge, derav 12 i samarbeid med Forsvaret. Virksomheten omfatter også kontrolltårn, kontrollsentraler og teknisk infrastruktur for flynavigasjon. Sikkerhet har høyeste prioritet for Avinor. Avinor er ansvarlig for å opprettholde riktig sikkerhetsnivå på alle lufthavner. Selskapet er selvfinansierende.

1.4 Avinors arbeid med bevaring av biologisk mangfold

Avinor har som målsetning å redusere miljøbelastningen av sin virksomhet. Avinors styringssystem bygger på forskriftskrav og kvalitetsstandarder ISO 9001. Hovedfokus har vært å begrense miljøskadelige utslipp til vann og grunn og å redusere flystøy. Virksomhet på lufthavnene som kan påvirke ytre miljø er spesielt flyavising, baneavising, sprøyting, lagring og håndtering av kjemikalier, håndtering av forurenset avløpsvann, flystøy og forurensning ved brannøvelser. Avinor arbeider også med opprydding og overvåking av forurenset grunn. Biologisk mangfold har ikke vært et prioritert innsatsområde inntil 2008. I forhold til biologisk mangfold er nye aktiviteter som kan påvirke biologisk mangfold knyttet til nedbygging av areal, gjødsling og avskyting av fugl.

Avinor og samferdselsetatene er omfattet av Nasjonal Transportplan 2010-2019 hvor Samferdselsdepartementet har fastlagt følgende etappemål for biologisk mangfold: ”Unngå inngrep i viktige naturområder og ivareta økologiske funksjoner”. For å kunne forvalte og ivare-

ta viktige områder for biologisk mangfold er det helt nødvendig å kartlegge hvor de viktige områdene finnes. Blant flere forslag til egen måloppnåelse for transportetatene er følgende spesielt relevant for Avinor:

- Redusere antall konflikter mellom det eksisterende transportnett og biologisk mangfold.
- Ivareta viktige økologiske funksjoner både ved bygging av ny og ved utvikling, drift og vedlikehold av eksisterende infrastruktur
- Stanse tapet av biologisk mangfold gjennom vektlegging og oppfølging av de over nevnte hensyn gjennom alle planfaser, byggefasen og ved drift og vedlikehold av transportnett.
- De største utfordringene når det gjelder transportetatenes påvirkning på naturmiljøet og det biologiske mangfoldet vil være tap og / eller forringelse av leveområder eller funksjonsområder for planter og dyr.

Avinor ønsker derfor å kartlegge biologisk mangfold ved sine lufthavner for å avklare status for egen virksomhet samt tiltak for å ivareta de nevnte målene.

2 METODE

Formålet med kartleggingen er å identifisere spesielt viktige områder for biologisk mangfold innenfor lufthavnen. Det har ikke vært en målsetning å få en total karplanteliste for området. Kartlegging av karplanter innenfor naturtypelokalitetene har hatt høyeste prioritet.

2.1 Datainnsamling

Det er utarbeidet en kravspesifikasjon som beskriver kartleggingsmetodikk for kartlegging av biologisk mangfold i Forsvarets områder (Forsvarsbygg 2003). Denne kartleggingsmetodikken er også benyttet ved kartleggingene av sivile flyplasser for Avinor. Kravspesifikasjonen gir føringer for rapport, kartproduksjon, lagring av digitale data og utforming av forvaltningsråd. I de etterfølgende kapitler følger en kort beskrivelse av metode for datainnsamling, dokumentasjon og verdisetting.

Kartleggingen bygger på metodikk i følgende håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning (DN):

- «Viltkartlegging» DN-håndbok 11-1996, revidert internettversjon 2000 med oppdaterte vekttabeller (DN 2000)
- «Kartlegging av naturtyper» DN-håndbok 13. 2. utgave 2007 (DN 2007)

Videre er «Norsk rødliste for arter 2010» (Kålås m. fl. 2010), rapporten «Truete vegetasjonstyper i Norge» (Fremstad & Moen 2001), «Norsk rødliste for naturtyper 2011» (Lindgaard & Henriksen 2011) og «Naturtyper i Norge» (Halvorsen m.fl. 2009) viktige støtterefranser ved verdisetting.

Dokumentasjon av biologisk mangfold har hovedsakelig foregått ved

- kontakt med Fylkesmannens miljøvernnavdeling, kommunen(e), fagfolk og enkeltpersoner med naturfaglig kunnskap om området
- feltarbeid. Under feltarbeidet er det brukt GPS for å kartfeste lokaliteter og forekomster. Feltarbeid er utført av Rune Solvang, Asplan Viak.
- Sjekk av Artskart; www.artsdatabanken.no
- Sjekk av Naturbase; http://dnweb12.dirmat.no/nbinnsyn/NB3_viewer.asp

2.2 Dokumentasjon

Registreringsdelen skal være en rent faglig, verdinøytral og faktaorientert beskrivelse av naturmiljøet basert på de ulike håndbøkene fra DN (se kapittel 2.1). Under feltarbeidet ble det fokusert på naturtyper, ferskvannsmiljøer og viltområder etter DN-håndbøkene, samt forekomst av rødlistearter, forekomst av signalarter på verdifulle naturtyper/viltområder og arter som i seg selv er sjeldne og interessante (jfr. DN 2000, DN 2007, Kålås m.fl. 2010).

2.3 Naturtypelokaliteter

DN-håndbok 13-1999 "Kartlegging av naturtyper" (DN 2007) beskriver metodikken ved kartlegging av viktige naturtyper for biologisk mangfold. Denne håndboken fokuserer på naturtyper som er spesielt viktige for det biologiske mangfoldet, dvs. at "hverdagsnaturen" ikke kartfestes. Totalt 56 naturtyper er beskrevet i håndboka innenfor hovednaturtypene myr, rasmark/berg/kantkratt, fjell, kulturlandskap, ferskvann/våtmark, skog og havstrand/kyst. Lokalitetene verdisettes etter følgende skala:

A = svært viktig

B = viktig

C = lokalt viktig

Viktige kriterier er

- Størrelse og velutviklehet. Verdien øker med størrelsen på arealet.
- Grad av tekniske inngrep (grad av urørthet)
- Forekomst av rødlistearter
- Kontinuitetspreg (stabil tilstand/stabil påvirkningsgrad over lang tid)
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt)

2.4 Viltområder

DN-håndbok 11 "Viltkartlegging" (DN 2000) beskriver metodikk for viltkartleggingen. Viltkartleggingen er en kartlegging av viktige leveområder for viltarter; dvs. for fugl, pattedyr, krypdyr og amfibier, spesielt med fokus på rødlistearter.

Viktige funksjonsområder som for eksempel hekke-/yngleområder, nærings- og rasteområder, reirlokalteter, spillplasser etc. registreres, beskrives og verdisettes.

Viltområder verdisettes som naturtypelokaliteter med A, B og C-områder, selv om viltkartleggingshåndboken pr i dag ikke opererer med C-verdier. Som grunnlag for verdisetting av spesielt viktige viltområder brukes fylkesvise retningslinjer for viltkartlegging i Nordland som retningsgivende (Fylkesmannen i Nordland 2007).

2.5 Rødlistearter

En rødliste er en liste over plante- og dyrearter som er utsatt for betydelig reduksjon i antall eller utbredelse på grunn av menneskelig påvirkning og arter som i verste fall er truet av utryddelse nasjonalt (Kålås m. fl. 2010). Rødlista er utarbeidet etter Den internasjonale naturvernorganisasjonen (IUCN) sine retningslinjer for rødlisting, hvor arter klassifiseres til kategorier basert på en vurdert risiko for utdøing. Norsk rødliste for arter er i hovedsak en prognose for arters risiko for å dø ut fra Norge. Artene på rødlista er i ulik grad truet, se rødliste-

kategoriene i tabell 5-1. Kriteriesettene (A-E) er nærmere omtalt i Kålås m. fl. (2010). Rødlistearter nevnes i rapporten med rødlistekategori etter navnet.

Tabell 1. Rødlistekategorier i "Norsk Rødliste 2010" (Kålås m. fl. 2010).

Rødlistekategorier		Definisjon
EX	Utdødd	En art er <i>utdødd</i> når det er svært liten tvil om at arten er globalt utdødd.
EW	Utdødd i vill tilstand	Arter som ikke lenger finnes frittlevende, men der det fortsatt finnes individ i dyrehager, botaniske hager og lignende.
RE	Regionalt utdødd	En art er <i>regionalt utdødd</i> når det er svært liten tvil om at arten er utdødd fra aktuell region (her Norge). For at arten skal inkluderes må den ha vært etablert reproduserende i Norge etter år 1800.
CR	Kritisk truet	En art er <i>kritisk truet</i> når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for kritisk truet er oppfylt. Arten har da ekstremt høy risiko for utdøing.
EN	Sterkt truet	En art er <i>sterkt truet</i> når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sterkt truet er oppfylt. Arten har da svært høy risiko for utdøing.
VU	Sårbar	En art er <i>sårbar</i> når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sårbar er oppfylt. Arten har da høy risiko for utdøing.
NT	Nær truet	En art er <i>nær truet</i> når den ikke tilfredsstillt noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstillt noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid.
DD	Datamangel	En art settes til kategori <i>datamangel</i> når usikkerhet om artens korrekte kategoriplassering er svært stor, og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC.

2.6 Fremmede arter

Norsk svarteliste 2007 er den første offisielle oversikten over økologiske risikovurderinger for et utvalg av fremmede arter som er påvist i Norge (Gederaas m. fl. 2007). Med økologisk risiko menes om arten kan ha negative effekter på økosystemer, stedegne arter, genotyper eller kan være vektor for andre arter (parasitter, sykdommer) som kan være skadelig for stedegent biologisk mangfold. Et felles kriteriesett har blitt utviklet for å standardisere vurderingene av økologiske effekter på tvers av artsgruppene. I den første versjonen av risikovurderinger av fremmede arter i Norge er artene delt inn i tre kategorier. Totalt 93 arter er vurdert til kategorien høy risiko.

- Høy risiko – Arter som har negative effekter på stedegent biologisk mangfold.
- Lav risiko – Arter som med stor sannsynlighet har ingen eller ingen vesentlig negativ effekt på stedegent biologisk mangfold
- Ukjent risiko – Arter der kunnskapen ikke er tilstrekkelig til å vurdere om de har negative effekter på stedegent biologisk mangfold

2.7 Aktiviteter som påvirker det biologiske mangfoldet

En lang rekke aktiviteter kan påvirke det biologiske mangfoldet negativt. For de verdiklassifiserte områdene er det vurdert hvilke aktiviteter som kan være negative for det biologiske mangfoldet på lokaliteten. Ved vurderinger av negative påvirkningsfaktorer har vi tatt utgangspunkt i NINA-rapport "Habitatklassifisering og trusselvurderinger av rødlistearter" (Ødegaard m.fl. 2005). Videre har vi også vurdert relevante påvirkningsfaktorer som er listet opp i kravspesifikasjonen fra Forsvarsbygg for militære eiendommer (Forsvarsbygg 2003).

2.8 Forvaltningsråd

Forvaltningsråd er foreslått for å sikre lokalitetene mot skadelig påvirkning eller minimere eventuell negativ påvirkning og slik opprettholde det biologiske mangfoldet på lokaliteten sikt. Forvaltningsrådene er råd i forhold til hvordan man skal ivareta naturverdiene på lokaliteten. Det er ikke pålegg i form av lovparagrafer eller forskrifter. Forvaltningsrådene er av den grunn presentert som "bør-råd" og ikke "skal eller må-råd". Forvaltningsrådene er presentert for hver lokalitet. Forvaltningsråd for de verdiklassifiserte områdene er lagt inn i naturdatabasen Natur 2000.

2.9 Kart og database

Alle registreringer av naturtypelokaliteter, viltområder og interessante artsobservasjoner er lagt inn i databasen Natur2000 (NINA naturdata as 2005). Kartene finnes i målestokk 1:15 000 (vedlegg til rapporten). I forhold til tidligere arbeid for Forsvarsbygg er det gjort en forenkling i kartproduksjonen ved at naturtypelokaliteter og viltområder er presentert på samme kart. Det er dermed ikke behov for et sammenveid kart for disse temaene.

3 NATURFORHOLD

3.1 Mehamn lufthavn, Gamvik

Figur 1. Terminalbygget Mehamn lufthavn. Foto: Rune Solvang.

Mehamn lufthavn ligger på Nordkinnhalvøya i Gamvik kommune i Finnmark. Mehamn lufthavn ble åpnet 1. august 1974. Lufthavna ligger på ca. 12 moh., og har en rullebane på 800 m. I over 20 år ble flyplassen trafikkert med Twin Otter. I 1995 ble Twin Otter erstattet med Dash 8. Flyplassen har anløp flere ganger daglig, med ruter til Tromsø, Honningsvåg, Hammerfest, Alta, Berlevåg, Vadsø og Kirkenes. Årlig trafikkgrunnlag har økt fra ca. 11000 passasjerer i 2005 til ca. 25 000 passasjerer i 2011. (Kilder: <http://www.gamvik.kommune.no/mehamn-lufthavn-wideroe.107389-17842.html>, http://snl.no/Mehamn_lufthavn, <http://www.wideroe.no/>, http://www.avinor.no/avinor/trafikk/10_Trafikkstatistikk).

Figur 2. Mehamn lufthavn. Kilde: Norge i bilder.

Figur 3. Mehamn lufthavn.

3.2 Eksisterende dokumentasjon om biologisk mangfold

Det er ikke funnet litteratur om naturtypekartlegging i Gamvik kommune. Det er heller ikke lagt inn naturtypelokaliteter i Naturbase i kommunen i Gamvik kommune (DN 2012, www.naturbase.no). I Naturbase er det kartlagt to viltområder nær lufthavna (fig 3). Det er Sørfjorden/Mehamn havn som er registrert som beiteområde for ærfugl høst/vinter og Mehamnenvosen som er registrert som rasteområde vår/sommer for våtmarksfugl (vade-, måke- og alkefugler). Sistnevnte område faller nesten i sin helhet innenfor det første området. I artskart foreligger det en del registreringer av fugl øst for lufthavna, ved utløpet av Mehamn-elva (fig. 3).

Figur 4. Registreringer fra artskart (til venstre) og naturbase (til høyre). Kilde: www.artsdatabanken.no, http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/NB3_viewer.asp

3.3 Berggrunn og løsmasser

Berggrunnen i hele lufthavnområdet/influensområdet er metasandstein og fyllitt i veksling (NGU 2012a, <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>). Løsmassene er i hovedsak et sammenhengende dekke av forvitningsmateriale, løsmasser dannet på stedet ved fysisk eller kjemisk nedbryting av berggrunnen. Tykkelsen er oftest mer enn 0,5 m (NGU 2012b <http://www.ngu.no/kart/losmasse/>). I tillegg er det noe grunn myrortov i området.

3.4 Generelle naturforhold

Mehamn lufthavn ligger i Gamvik kommune, ca. 2,0 km sørvest for sentrum av tettstedet Mehamn. Naturgeografisk ligger Mehamn lufthavn i alpin vegetasjonssone, i svakt oseenisk seksjon (Moen 1998).

Store deler av lufthavnområdet består for øvrig av fyllmasser og planerte løsmasseavsetninger. Større deler av sidearealene er nylig planert ut, og har ikke etablert vegetasjonsdekke (fig. 4). Naturforholdene i de mindre påvirkede områdene omkring lufthavna er varierte, med alpin fastmarkvegetasjon, myr og strand- og fuktengsamfunn i veksling.

Figur 5. Store deler av sidearealene ved Mehamn lufthavn er nylig planert eller utfylt, og har ikke etablert vegetasjonsdekke. Foto: Rune Solvang.

3.5 Skjøtsel

Det er relativt små arealer ved lufthavna, mest omkring terminalbygget, som er gjenstand for skjøtsel. Arealene har ikke blitt gjødslet eller sprøytet, og slås vanligvis en gang i året. Gresset blir ikke fjernet etter slått.

3.6 Vegetasjon og flora

Betydelige deler av sidearealene i lufthavna er planert ut i senere tid, og arbeidet med utfylling og videre planering pågår fortsatt (pr. 2011). Disse arealene har ikke vegetasjonsdekke, eller har spredte innslag av skrotemarksplanter («ugressarter») og arter fra opprinnelig vegetasjon.

På vestsiden av rullebanen, sør for Sørfjordvika, finner vi et område på ca. 70 daa med fortsatt relativt intakt vegetasjon. De vestligste 2/3-deler av dette arealet er rabbevegetasjon dominert av krekling, blåbær, blokkebær og smyle, med innslag av vanlige arter som rabbesiv, rypebær, fjellsmelle, aksfrytle, øyentrøst (*Euphrasia* sp.) og fjellmarikåpe. På litt mindre

eksponerte steder opptrer mer blåbær, samt skrubbær, åkersnelle og gullris. Mellom rabben og rullebanen ligger et myrdrag som i nord munner ut ved Sørfjordvika. I en sone på overgangen fra rabben ned mot dette myrdraget er snøforholdene mer gunstige, og her opptrer ulike vierarter, fjellburkne, gullris, ryllik, skogsnelle, sølvbunke, orkideen småtveblad og høgstauder som hvitbladtistel, mjødukt, engsyre, skogstorkenebb, ballblom og nyserot (finnmarks-nyserot, *Veratrum album*, ssp. *virescens*). Vierarter som er registrert er bl.a. musøre, grønnvier, lappvier, sølvvier og ullvier, samt noen mulige hybrider. Kildeframspring og fuktige sig gir livsvilkår for bl.a. tvillingsiv, tvebostarr, kildeurt, trefingersildre, jåblom og mari-kåpe-arter (*Alchemilla* spp.).

Myrdraget sør for Sørfjordvika veksler fra tuepartier med fattig ombrogen (regnvanns-) myr til middels rike partier med minerogen myr. De fattigste partiene har innslag av arter som bjønnskjegg, blokkebær, molte, dvergbjørk, mens de rikeste delene av myrkomplekset har arter som svarttopp, fjellfrøstjerne, blankstarr, myrsauløk og tvebostarr. Lokalt dominerer arter som nordlandsstarr, blankstarr, bjønnskjegg, myrhatt, flaskestarr og duskull i myrdragene. Deler av myrdraget har også et busksjikt av vierarter og dvergbjørk. For øvrig er slirestarr, strengestarr, myrtevier og russevier (*Salix glauca* ssp. *stipulifra*) registrert.

Figur 6. Eksponert strandeng og tangvoller innerst i Sørfjorden, på vestsiden av rullebanen. Foto: Rune Solvang.

Rustjønnaks og fjellpiggnopp opptrer sammen med bl.a. bukkeblad i noen mindre, grunne dammer nord i myrdraget.

Ut mot Sørfjordvika er det en relativt artsrik sone med eksponert strandeng/fukteng og tangvoller. Skifrig, forvitrende berggrunn bidrar til et relativt rikt jordsmonn. Ytterst, på de mest

eksponerte delene, finnes arter som strandarve, tangmelde, rødsvingel, strandrug, og østersurt, mens på høyere nivåer får vi større innslag av sølvbunke, ryllik, småengkall, stornesle, vanlig høymol, fjellsyre, strandkjeks, strandkvann, vendelrot, følblom, sibirgrasløk, fuglevikke, kvassdå, nyseryllik med flere. I tilgrensende arealer som er påvirket av utfyllinger osv. («skrotemark»), finner vi en del av de samme artene som inngår i strandenga, men større innslag av arter som gulflatbelg, stornesle og geiterams.

Strandenger og strandsump (G05) og tangvoller (G06) er prioriterte naturtyper, men det er krav om større arealer enn vi finner på denne lokaliteten for at arealene skal kunne kartlegges som naturtypelokaliteter.

På østsiden av rullebanen pågår det utfyllinger, men på arealer med intakt vegetasjonsdekke har vi mye av det samme vegetasjonsbildet som på vestsiden, med veksling mellom fastmark og myrpartier, samt noe fukteng/strandeng. Strandengene er noe eksponerte, men ikke så sterkt som ved Sørfjordvika. Mehamn elva har sitt utløp her, og på vestsiden av elva, mellom elva og lufthavna finner vi et variert område med fastmark, strandsump, myr, og dammer med spesiell vannvegetasjon som består av bl.a. trådtjønnaks, hesterumpe og fjellpiggeknope. Området er brakkevannspåvirket. Dette arealet på ca. 12 – 13 daa er relativt variert, og har spesielle botaniske kvaliteter som tidligere er påpekt av Elven & Johansen (1983) og er ved denne undersøkelsen kartlagt som en naturtypelokalitet, «strandeng og strandsump G05» med verdi «viktig» (B), etter Direktoratet for naturforvaltning (2007).

Figur 7. Mehamn elvas utløp. Lufthavna er rett utenfor bildet, på venstre side. Foto: Rune Solvang.

3.7 Fugl og pattedyr

Mange lufthavner, spesielt kystnært, ved elveutløp og langs fuglenes trekkorridorer, utgjør viktige ”åpenmarkshabitater” for fugl. Dette er leveområder for mange fuglearter knyttet til et åpent landskap/kulturlandskap og som er i tilbakegang. Dette gjelder også spurvefugler som ikke er konfliktfylt i forhold til kollisjoner med fly. Fuglelivet knyttet til sidearealene på Mehamn lufthavn er ordinært. Av trolige hekkefugler opptrer sandlo, tjeld, linerle, heipiplerke, lappiplerke, polarsisik og sivspurv på og ved lufthavnen. Befaringen ble gjort i slutten august, slik at «listen» foran må ses i lys av dette. På Mehamn lufthavn er «bird-strikes» et lite problem. Det er stort sett måker som kan være en utfordring på Mehamn (Morten Karl- sen, Avinor, pers.medd.). Dette løses med skremming, unntaksvis med skyting.

3.8 Naturtypelokaliteter

Ved Mehamn lufthavn, Gamvik, er det kartlagt en naturtypelokalitet. Denne lokaliteten er vurdert som viktig (B).

Tabell 2. Oversikt over naturtypelokaliteter innenfor Mehamn lufthavn, Gamvik, inkl lufthavnas influens- område.

Lok.nr.	Naturbase ID	Lokalitetsnavn	Naturtype	Verdi
1		Mehamn lufthavn	Strandeng og strandsump G05	B

3.8.1 Mehamn lufthavn

Lokalitet	Mehamn lufthavn
Lokalitetsnummer Natur 2000	1
Naturtype	Strandeng og strandsump G05
Utforming	
Verdisetting	B - Viktig
Areal (daa)	26 daa
Besøkt dato	24.08.2011

Innledning

Lokaliteten er tidligere ikke kartlagt, men et større område omkring Mehavnelvas utløp, som omfatter denne lokaliteten, er kort beskrevet av Elven & Johansen (1983). Lokaliteten er befart av Rune Solvang (Asplan Viak) 24.08.2011.

Beliggenhet, avgrensning

Lokaliteten ligger på østsiden av lufthavna, rett nord for terminalbygg/idrettsplass, og er av grenset mot øst av Mehannelva. Mot vest er lokaliteten avgrenset av anleggsvei og forøvrig en skrent mot høyereliggende fastmark. Anleggsveien er av eldre dato og ikke bygd i forbindelse med anleggsarbeidene i 2011. Mot sør er lokaliteten også avgrenset av høyereliggende fastmark/rabbe.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten består av et flatt brakkvannspåvirket parti, dannet av Mehannelva ved sedimentering i en smal vik av Mehamn fjorden. Området er en veksling mellom grunn myr, fuktenger og små dammer med noe vannvegetasjon. Naturtypen er i hovedsak strandeng og sumpstrand G05, med små tørrere partier med kreklingdominert rabbevegetasjon. Området er mosaikk-preget, og det er vanskelig å skille ut klare vegetasjonsutforminger etter Fremstad (1997). Vegetasjonen kan sannsynligvis føres til følgende typer/utforminger:

Registrerte vegetasjonstyper/utforminger er: Middelsrik fastmattemyr (M2) (noe uklart i forhold til utformingen U9c), havgras/tjønnaks-undervannseng, hesterumpe-utforming (U2e), Rødsvingel/saltsiv/grusstarr-salteng (U5), ev også noe sumpstrand, myr-utforming (U9c) samt Dvergbjørk-fjellkreklingrabb, moserik utforming (R2c).

Artsmangfold

Myr, sump- og engvegetasjonen har vekslende dominans av arter som myrhatt, duskmyrull, fjæresauløk og strandkjeks, med betydelig innslag av rødsvingel, smårørkvein, engkvein, jåblom, småengkall og myrsauløk. Ellers ble det bl.a. registrert myrmjølke, fjellfrøstjerne, harerug, følblom, krypkvein, vassarve, dystarr, flaskestarr, pølstarr og evt. noen mulige starrhybrider.

Figur 8. Lokalitet 1. Mehamn lufthavn, strandeng og strandsump. Foto: Rune Solvang.

Figur 9. Dammer med hesterumpe, fjellpiggnopp og trådtjønnaks.

Dammene inneholder vannvegetasjon med en uvanlig kombinasjon med vanlig hesterumpe, fjellpiggnopp og trådtjønnaks.

Lokaliteten er også en del av et viktig viltområde; se egen beskrivelse.

Bruk, tilstand, påvirkning

Lokaliteten er avgrenset mot vest av en anleggsvei. Ellers fremstår lokaliteten som lite påvirket.

Verdisetting

Lokaliteten er artsrik og variert, og flere av vegetasjonstypene/utformingene som inngår regnes som sårbare (VU) i følge Fremstad og Moen (2001). Det gjelder bl.a. U2 Havgras/tjønnaks-undervannseng og U9c sumpstrand, myr-utforming. M2 Middelsrik fastmattemyr regnes som sårbar i lavlandet. Utformingene synes ikke å være godt utviklet, og opptrer i mosaikk på denne lokaliteten. Strandeng (natursystem NA) er vurdert som nær truet (NT) av Edvardsen (2011). Lokaliteten er på grunnlag av dette vurdert som viktig (B).

Forvaltningsråd

Følgende forvaltningsråd foreslås:

- I forhold til naturmiljø bør anleggsveien optimalt sett fjernes, og dermed sikre kontakt mellom myr og våtmarksområdene på begge sider av nåværende anleggsvei. Veggen vil dog brukes som internveg for å kjøre ut til navigasjonsutstyr og vil bli liggende.
- Fysiske inngrep og nedbygging bør unngås i størst mulig grad, som for eksempel ved bygging av tekniske installasjoner, grøfting, veianlegg og lignende.

3.9 Viltområder

Det er kartlagt et viltområde i forbindelse med kartleggingen på Mehamn lufthavn.

Tabell 2. Viltområder ved Mehamn lufthavn inkl. lufthavnas influensområde.

Lok.nr.	Naturbase ID	Lokalitetsnavn	Viltområde (funksjon)	Verdi
Lok. 2	BA00049665	Mehannelvas elveos	Raste – og næringsområde	B

3.9.1 Mehannelvas elveos

Lokalitet	BA 00049638 <i>Mehannelvas elveos</i>
Lokalitetsnummer Natur 2000	2
Viltlokalitet	Hekke – og yngleområde
Verdisetting	B – Viktig
Areal (daa)	232 daa
Besøkt dato	24.08.2011

Innledning:

Lokaliteten er avgrenset i Naturbasen med ID BA 00049638. Beskrivelsen er basert på flere besøk av Rune Solvang 23.8-24.8.2011 samt noen få observasjoner rapportert i Artsobservasjoner. Det foreligger få rapporterte registreringer fra lokaliteten, i praksis bare korte besøk på 5-6 dager. Viltområdet er også kartlagt som en naturtypelokalitet.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Viltområdet består av Mehannelvas elveutløp og elveos på østsiden av Mehamn lufthavn. Viltområdet som er avgrenset i Naturbasen inkluderer også de innerste delene av Sørfjorden og Mehamn havn. Vi opprettholder denne avgrensningen, men beskriver først og fremst naturverdiene knyttet til Mehannelvas elveos og de nærliggende delene av Sørfjorden.

Områdebeskrivelse:

Viltområdet er et viktig raste – og næringsområde for våtmarksfugl på trekk. Lokale andekull med ærfugl og siland har området som næringsområde. Av rastende fugl er det registrert følgende maks.tall for en del arter; kortnebbgås (5), ærfugl (77), stjertand (NT) (7), krikkand (12), siland (12), sotsnipe (26), fjæreplytt (35), vipe (NT) (3), rødstilk (10) og brushane (VU) (1) samt små antall (<5) av flere vadefuglarter. Elvestrekningen og elveutløpet er også en viktig rasteplass for måker og gråmåke (500) og fiskemåke (50) er registrert. Av sjeldenheter kan det nevnes observasjon av egretthege 15.5.2010.

Hekkefuglfaunaen er relativt ordinær slik kunnskapen er om området i dag. Nordlige arter som lappiplerke og polarsisik hekker.

Figur 10. Meharnelvas utløp. Foto Rune Solvang.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Området ligger mellom Mehamn sentrum og Mehamn lufthavn. Området er påvirket av ferdsel både fra lufthavnsiden og fra Vardholmen i nord.

Verdisetting:

Viltområdet er vurdert som et viktig viltområde (B) da lokaliteten er en viktig raste – og næringsområde samt vaskeplass for måkefugler.

Forvaltningsråd

Følgende forvaltningsråd foreslås:

- Fuglelivet er sårbart for forstyrrelser, særlig ferdsel av folk (og særlig i følge med hunder). Ferdsel er selvfølgelig uunngåelig, men hunder bør i det minste ikke løpe fritt å forstyrre fugl.
- Fuglelivet bør for øvrig dokumenteres bedre.

3.10 Rødlistearter

Ingen rødlistede plantearter er registrert ved Mehamn lufthavn. Flere rødlistede fuglearter er registrert på næringssøk eller rastende ved viltområdet Meharnelvas elveos. Pr nå er følgende rødlistearter registrert i dette viltområdet: sædgås (VU), stjertand (NT), brushane (VU), vipe (NT) og fiskemåke (NT). Ved mer kartlegging er det trolig at dette antallet blir økt.

3.11 Fremmede arter

Ingen fremmede arter i kategorien HR (høy risiko) arter fra Norsk svarteliste (Gederaas m.fl. 2007) er registrert.

3.12 Forvaltning

Det er foreslått forvaltningsråd for de verdiklassifiserte lokalitetene i kapittel 3.8 og 3.9. Forvaltningsrådene bør følges dersom man skal ivareta biologisk mangfold på lokalitetene.

4 KILDER

Artsdatabanken, 2010. Diverse tjenester på nett: Artskart, Artsobservasjoner og Rødlistebasen. www.artsdatabanken.no

DN 2000. Direktoratet for naturforvaltning. Viltkartlegging. DN-håndbok 11-1996 (revidert internettversjon 2000).

DN 2007. Direktoratet for naturforvaltning. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN håndbok 13-1999. 2 utgave 2007.

DN 2009. Direktoratet for naturforvaltning. Naturbase. <http://dnweb5.dirnat.no/nbinnsyn/>

Edwardsen, H. 2011. Fjæresone. I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim. 112s.

Elven, R. & Johansen, V. (1983). Havstrand i Finnmark. Flora, vegetasjon og botaniske verneverdier. Miljøverndepartementet Rapport T-541. 357 s.

Forsvarsbygg 2003. Kravspesifikasjon for kartlegging av biologisk mangfold i Forsvarets områder. Versjon april 2003.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12: 1-279.

Fremstad, E. & Moen, A. 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk serie 2001-4. 231s.

Fylkesmannen i Nordland, 2007. Viltkartlegging i Nordland. Retningslinjer fra Fylkesmannen til kommunen. 5 s.

Gederaas, L, Salvesen, I. og Viken, Å. (red.). 2007. Norsk svarteliste 2007 – Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. 152 s.

Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H.H., Elvebakk, A., Elven, R., Erikstad, L., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P.B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T. & Ødegaard, F. 2009. Naturtyper i Norge – Teoretisk grunnlag, prinsipper for inndeling og definisjoner. Naturtyper i Norge versjon 1.0 Artikkel 1: 1-210.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim. 112s.

Luftfartstilsynet. 2012.

http://www.luftfartstilsynet.no/flysikkerhetsstatistikk/C_Birdstrike2.htm

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk. Hønefoss.

NINA naturdata as 2005. Natur2000 v. 3.5. Et databaseverktøy for registrering av naturforekomster.

Norges geologiske undersøkelse 2012a. <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

Norges geologiske undersøkelse 2012b. <http://www.ngu.no/kart/losmasse/>

Ødegaard, F., Bakken, T., Blom, H., Brandrud, T. E., Stokland, J. N. & Aarrestad, P. A. 2005. Habitatklassifisering og trusselvurderinger av rødlistearter. Forslag til standardisert system. NINA Rapport 96. 39 s.

Ødegaard, F., Brandrud, T. E. & Pedersen, O. Sandområder. I: Kålås, J.A., Henriksen, S., Skjelseth, S. og Viken, Å. (red.) 2010. Miljøforhold og påvirkninger for rødlistearter. Artsdatabanken, Trondheim.

VEDLEGG 1

Kart over naturtypelokaliteter

Kart over viltområder

529000 529500 530000 530500 531000 531500

7882000

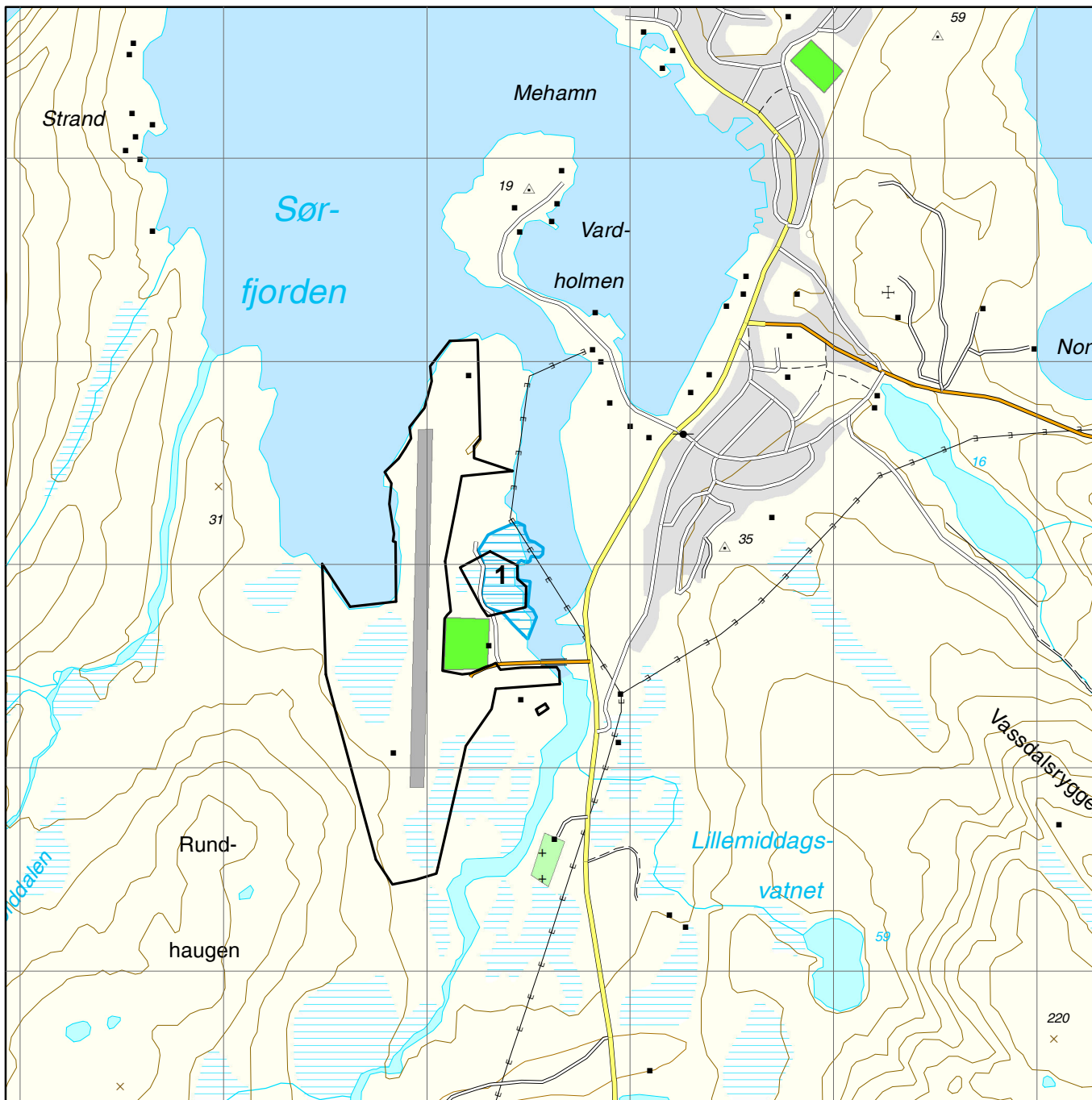
7881500

7881000

7880500

7880000

529000 529500 530000 530500 531000 531500

MEHAMN LUFTHAVN

Biologisk mangfold

Naturtyper

Lokalitetsnummer henviser til Avinors BM-rapport 5-2011.

Strandeng og strandsump (G)

Eiendomsgrense

Lokalitetsnr	Naturtypekode	Naturtype	Verdi
1	G05	Strandeng og strandsump	B

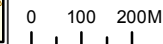
Dato: 08.05.12

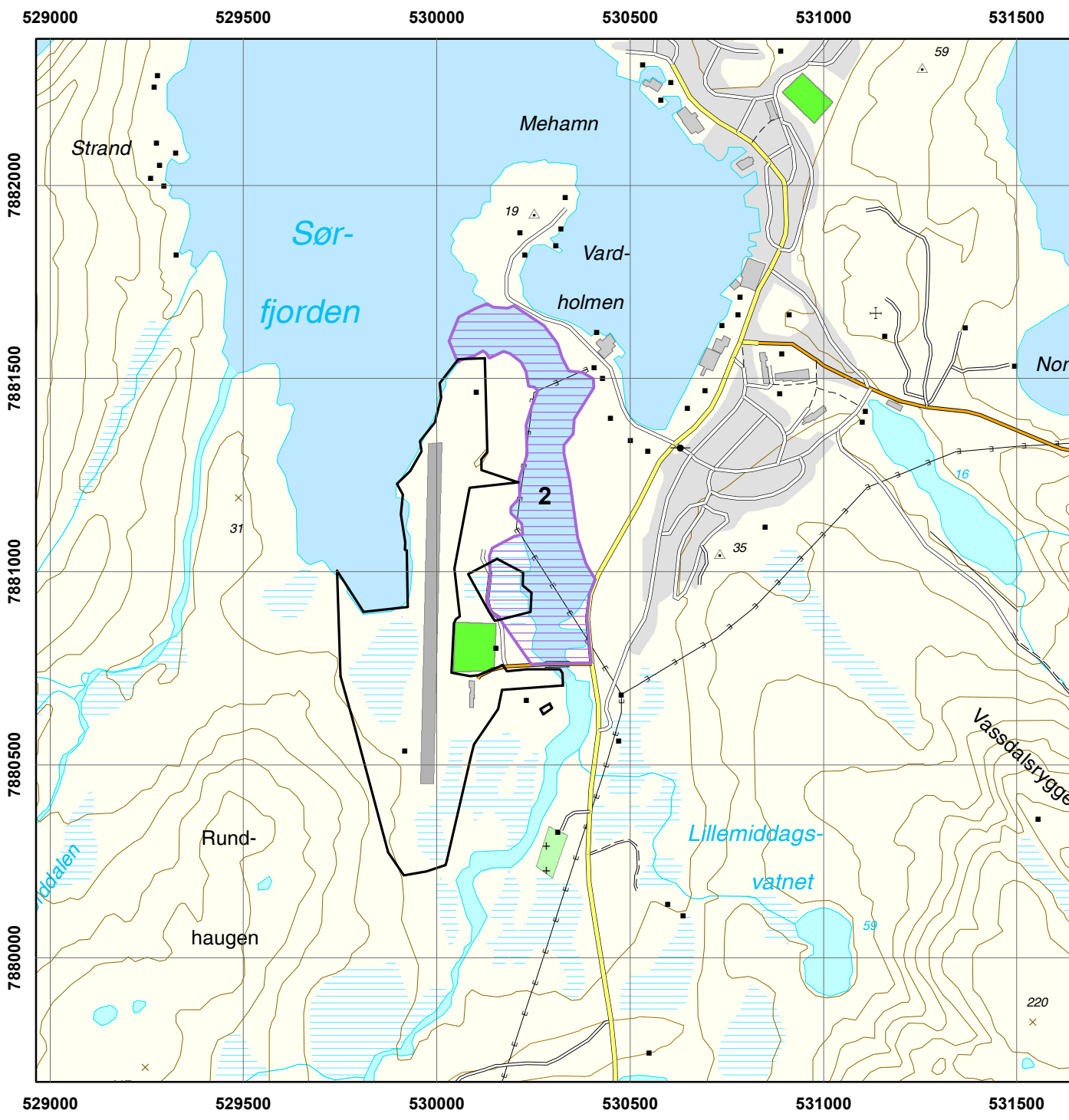

Kartgrunnlag: N50, Avinors generelle avtale. Alle områder digitalisert med N5 bakgrunnsdata

Datum: Euref89 (WGS84)
Kartprojeksjon: UTM Sone 35

Målestokk
1:15 000

MEHAMN LUFTHAVN

Biologisk mangfold

Viltområder

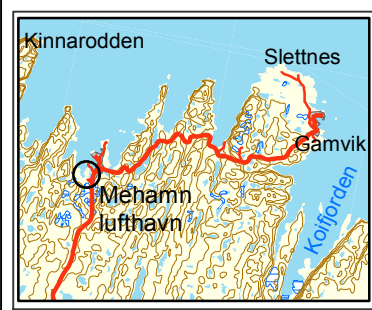
Lokalitetsnummer henviser til Avinors BM-rapport 5-2011.

 Strandeng og strandsump (G)

 Eiendomsgrense

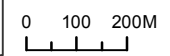
Lokalitetsnr	Lokalitetsnavn	Funksjon	Verdi
2	Mehamnelvas elveos	Raste- og næringsområde	B

Dato: 08.05.12

Kartgrunnlag: N50, Avinors generelle avtale. Alle områder digitalisert med N5 bakgrunnsdata
 Datum: Euref89 (WGS84)
 Kartprojeksjon: UTM Sone 35

Målestokk
 1:15 000

VEDLEGG 2

Tabell 3. Oversikt over prioriterte naturtyper som skal kartlegges etter DN (2007).

Myr	Rasmark, berg og kantkratt	Fjell	Kulturlandskap	Ferskvann/våtmark	Skog	Havstrand/kyst
Lavlandsmyr i innlandet	Sørvendt berg og rasmark	Kalkrike områder i fjellet	Slåttemark	Deltaområde	Rik edellauvkog	Sanddyne
Kystmyr	Kantkratt		Slåtte - og beitemyr	Evjer, bukter og viker	Gammel edellauvskog	Sandstrand
Palsmyr	Nordvendt kystberg og blokkmark		Artsrik veikant	Mudderbank	Kalkskog	Strandeng og strandsump
Rikmyr	Ultrabasisk og tungmetallrikt berg i lavlandet		Naturbeitemark	Kroksjø, flomdam og meanderende elveparti	Bjørkeskog med høgstauder	Tangvoll
Kilde og kildebekk i lavlandet	Grotter/gruver		Hagemark	Stor elveør	Gråorheggeskog	Brakkvannsdelta
			Lauveng	Fossesprøytsoner	Rik sumpskog	Rikt strandberg
			Høstingsskog	Viktig bekke- drag	Gammel lauvskog	
			Beiteskog	Kalksjø	Rik blandingsskog i lavlandet	
			Kystlynghei	Rik kulturlandskapssjø	Gammel barskog	
			Småbiotoper	Dam	Bekkekløft og bergvegg	
			Store gamle trær	Naturlig fisketomme innsjøer og tjern	Brannfelt	
			Parklandskap	Ikke-forsuret restområde	Kystgransskog	
			Erstatningsbiotoper		Kystfuruskog	
			Skrotemark			